

Framlegg om opprettelse av Flekkefjord landskapsvernområde i Flekkefjord kommune i Vest-Agder fylke.

Forslag

Miljøverndepartementet (MD) legger med dette fram sin tilråding om opprettelse av Flekkefjord landskapsvernområde i Flekkefjord kommune, Vest Agder. Verneforslaget er på 54 km², herav ca 38,5 km² landareal inkludert ferskvann og ca 15,5 km² sjøareal. Det er ikke statsgrunn i verneområdet.

Hjemmelsgrunnlag

Formålet med vernet er å ta vare på et egenartet og vakkert natur- og kulturlandskap med stort botanisk mangfold. På denne bakgrunn foreslås området etablert som landskapsvernområde i medhold av naturvernloven § 5.

Verneverdier

Kystsonen har vært dårlig representert i vernesammenheng i Norge sammenlignet med fjellområdene. Verneforslaget omfatter den vestligste delen av Vest-Agders kystland og Sørlandets eikeskogsregion. Her er relativt velutviklede kulturbetingede kystlyngheier, tallrike små myrer, enkelte næringsfattige vann og med varmekjær lauvskog på gunstige steder. Hidreheia og heiene øst for Åna-Sira er unike og egenartete kystkulturlandskap, med gamle ferdselsveier, nasjonalt viktige kystlyngheier som inneholder plantearten klokkesøte, og er tilnærmet uberørt av moderne inngrep. Hidreheia er ett av få områder på Skagerakkysten med hyllegarder. Norges sørvestligste skjærgård mellom Råvåg og Stø framstår som et sammenhengende landskap med attraktive badebukter, velholdte kystbeiter, rik edellauvskog med mange gamle trær av lind, ask og svartor, og gammel frodig kystfuruskog. Glattskurte strandberg og intime kil- og smalsundlandskap utgjør en sterk kontrast i forhold til de 2–300 meter høye kystheiene på Hydra og Hidreheia.

Området har en artsrik temperert kystflora. Floraen i gamle Hydra kommune beskriver lokaliteter for 594 arter av natur- og kulturplanter, av disse regnes 508 som opprinnelige, mens 86 arter har blitt brakt inn av mennesker i løpet av 1900-tallet. Det høye artsantallet gjenspeiler et betydelig botanisk mangfold i forhold til et begrenset landareal på 89 kvadratkilometer og et lite høydeintervall fra 0 – 378 meter over havet. Jordbruksarealet ved Håland, Kleppa, Li og Dåtland er et unikt område med høyt potensial som jordbrukslandskap med lang historisk kontinuerlig drift.

I området finnes svært begrensede strandarealer med karplanter og et fåtall beskyttede bukter med driftevoll- og/eller strandengvegetasjon. Disse bør bevares og prioriteres ved tilpasset bruk og skjøtsel. Det finnes gammel kystfuruskog på indre Andabeløy og Dragøyna og innslag av eikeskog og partier med alm-lindeskog på gode voksesteder.

Kystsonen har en helt spesiell kulturhistorie som de mange kulturminnene er et synlig tegn på. Det maritime kulturlandskapet er av meget høy nasjonal verdi, med spor etter 10 000 års kystkultur. Fiske har vært viktig. Landbruket består av små bruk med ku og sau. Her er spor etter kontinuerlig bosetting fra jernalder til nyere tid.

Dagens arealbruk

Landarealene har status som landbruks-, natur- og friluftsområder i kystsoneplanen fra 1992.

Fortetting av bebyggelse i enkelte områder har vært drøftet gjennom verneplanprosessen. Fylkesmannen har akseptert kommunens ønske om at det kan gis tillatelse til en reguleringsplan for områdene ved Stø og Tele for fortetting av hytter.

Det meste av det foreslåtte verneområdet er uberørt av tekniske inngrep fra nyere tid. Det er ingen bilveier eller nyere landbruksveier i området. Det finnes tre kraftlinjer, to undersjøiske kraftkabler samt ca 35 fritidsboliger og sjøboder i 100-metersonen.

Brukerinteresser

Fiske og sjøfart, sammen med småskala landbruk, har gitt grunnlag for bosetting og opprettholdelse av det åpne og mangfoldige kulturlandskapet. Fiske har vært hovednæringa i alle tider.

Forekomsten av fiskeoppdrettsanlegg mellom Andabeløy og Hidra er blant de tetteste i landet. Det er åtte godkjente lokaliteter i eller i kanten av det foreslåtte verneområdet. Fem av disse, med tillatt merdevolum på 158 000 m³, var i drift pr januar 2000. Anleggene som ligger innenfor verneområdet, er flyttbare og alle anleggene er ikke nødvendigvis i bruk til enhver tid.

Mønstromyra er den største myra i distriktet, og ble dyrket opp i 1970 – 80 åra. Den utgjør et vesentlig tilleggsareal på 120 dekar. Her er også en modell-flybane.

Det meste av kystsonene var skogløse på slutten av 1800 -tallet. Framveksten av skog startet først utpå 1900-tallet som følge av fraflytting og nedtrapping av landbruket. Det ble plantet en del gran i deler av området på 1950-60 tallet. Det meste av bjørkeskogen i området er yngre enn 50 år. Det meste er jengroingsskog i tidlig fase. Den har liten økonomisk betydning og det foregår lite hogst.

Deler av området er svært attraktivt for fotturer langs et titalls gamle og nyere ferdselsveier hele året. Området er attraktivt for båtturer ut mot det åpnet havet. Fritidsfiske utøves hele året, men har størst omfang i sommerhalvåret. Rådyr og hare jaktes i store deler av området.

Konsekvenser for andre interesser

Havbruk

Oppdrett er en viktig del av næringsaktiviteten i Flekkefjord. Verneforslaget gir rom for videreføring av drift på eksisterende lokaliteter. Nye havbruksanlegg og –lokaliteter vil måtte søke dispensasjon fra forskriften. Dersom oppdrett kan skje uten at det vesentlig endrer eller virker inn på landskapets art eller karakter, eller på annen måte er i strid med verneformålet, kan forvaltningsmyndigheten gi dispensasjon til omlokalisering av eksisterende anlegg, og etablering av havbruksanlegg og skjelloppdrett uten installasjon på land og særlig synlig anlegg på sjøoverflaten. Det foreslås etablert en brukssone der det etter dispensasjon kan drives fiskeoppdrett, for å avklare rammer i forhold til næringen. Fiskeridirektoratet mener fiskeri- og havbruksinteressene er godt ivaretatt i forslaget.

Bygninger

Byggepresset i strandsonen er meget stort og er den største trusselen mot bevaring av natur- og kulturlandskapet på Agderkysten. Fritidsboliger, sjøboder eller brygger vil som regel bli et betydelig og dominerende element i landskapet og vil derfor ikke bli tillatt. Tilbygg eller fasadeendringer vil bli vurdert i forhold til om endringene er innen rammene av verneformålet. Det vil bare unntaksvis være aktuelt å oppføre bygninger til andre formål enn landbruk.

Landbruk

Landskapsvern er normalt ikke til hinder for tradisjonelt jord- og skogbruk. Det er langt på vei sammenfall mellom landbruksinteressene og landskapsvern i ønsket om å opprettholde kulturlandskapet. Det er derfor viktig å stimulere til opprettholdelse av tradisjonelt landbruk i deler av området for å bevare de naturtypene som er med på å gi områdets dets særpreg. De største truslene mot kulturlandskapet i dag ser ut til å være gjengroing og fraflytting. Det finnes lite skog av næringsmessig interesse i verneområdet. Deler av skogen kan ha verdi for vedhogst. Det er tillatt å drive plukkhogst av ved til eget bruk, samt å hogge gran. For større hogst og uttak av trevirke må det søkes dispensasjon.

Saksbehandling

I NOU 1986:13 "Ny landsplan for nasjonalparker" foreslo Statens Naturvernråd at et sammenhengende område i Ytre kystsonen Flekkefjord skulle planlegges med sikte på vern som et nasjonalt viktig natur- og kulturlandskap. Forslaget ble videreført i St. melding nr 62 (1991 – 92) "Ny landsplan for na-

sjonalparker og andre større verneområder". Her er det foreslått landskapsvern i den ytre kystsonen i Flekkefjord.

Verneforslaget er et resultat av en prosess der en referansegruppe med representanter for grunneier-, fiskeri-, havbruks-, landbruks- og kulturminneinteresser har deltatt. Det er også laget en skisse til en forvaltningsplan. Utkast til verneplan var på lokal høring i mars 03. Fylkesmannen i Vest-Agder ga sin tilråding til Direktoratet for naturforvaltning (DN) i oktober 03. DN sendte saken på sentral høring i november 03. Det kom inn 27 lokale og 12 sentrale høringsuttalelser. Miljøverndepartementet mottok saken fra DN i juni 2004.

Følgende instanser har hatt saken på sentral høring:

Statens landbruksforvaltning, Kommunenes sentralforbund, Forsvarsbygg, Fiskeridirektoratet, Kystdirektoratet, Sjøfartsdirektoratet, Statens Kartverk, Statens namnekonsulentar for Austlandet og Agder-fylka, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersøkelser, AVINOR AS, Luftfartstilsynet, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog, Statens Naturforvaltningsråd, Statens kulturminneråd, Norges Bondelag, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norskog, Norges Fiskarlag, FHL Havbruk, Taretrålfiskernes Forening, SAS Norge, Braathen Flyselskap, Widerøe Flyselskap A/S, Norsk Aero Klubb, Norges Luftsportsforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Botanisk museum NMH, Norsk Orkidéforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Sekretariatet for FORF, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådenes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Prosessindustriens landsforbund, Fortidsminneforeningen, Kulturvernets fellesorganisasjon, Norges Turistråd, Reiselivsbedriftenes landsforening, Foreningen våre rovdyr, Fremtiden i våre hender, Greenpeace Norge, Miljøstiftelsen Bellona, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norges Velforbund, Norsk Almenningsforbund, Norsk limnologforening, Norsk Biologforening, SABIMA, Fiskeri- og Havbruksnæringens Landsforening, Norges Kystfiskarlag, Det Kgl. Selskap for Norges Vel, Utmarkskommunenes sammenslutning, SKOGFORSK, JORDFORSK, Norsk Institutt for Vannforskning, Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt, Universitetet i Oslo, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Norges Landbrukshøgskole, Havforskningsinstituttet, Norsk Fiskerihøgskole, Universitetet i Tromsø, Norsk institutt for fiskeri- og havbruksforskning.

Flekkefjord formannskap, som er kommunens planutvalg, har hatt planen på sakskartet ved flere anledninger. Forholdet mellom verneplanen og rullering av kystsoneplan, med hjemmel i plan- og bygningsloven, har vært drøftet på flere befaringer og møter mellom fylkesmannen og kommunen i 2001 -02.

I forbindelse med sluttbehandlingen av verneplanen har DN hatt møte med kommunen, fylkeskommune og fylkesmannen. Ordføreren har presisert kommunens synspunkter i møte med miljøvernministeren den 15. oktober og i brev til departementet av 21. oktober 2004.

Sentrale endringer under planprosessen

Forskriften

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bruk av modellflybanen ved Mønstremyr. Aktiviteten skal holdes innenfor samme omfang som på verne-tidspunktet.

DN har presisert at drift og vedlikehold av kraftlinjer er tillatt. Motorisert ferdsel i denne forbindelse må omsøkes, men tillatelse kan gjelde for flere år.

Kommunen ønsker at det kan tillates motorisert ferdsel på traktorveier i forbindelse med hogst. DN har åpnet for dette i forskriften.

I forslaget til forskrift kunne en del av motorisert ferdsel skje under forutsetning av at området har frossen og snødekt mark. På grunn av ustabile vintre og varierende temperaturer vurderte DN å fjerne denne forutsetningen. Kommunen har imidlertid bedt om at vilkåret om frossen mark fortsatt gjøres gjeldende. DN tilrår å følge kommunens ønske, og har kun fjernet kravet om å knytte den motoriserte ferdselen til snødekt mark.

Forvaltning, administrative og økonomiske konsekvenser

Ved Miljøverndepartementet (MD) sitt brev av 25.06.1998 er DN gitt myndighet til å fastsette hvem som skal ha forvaltningsmyndigheten for verneområdene. I brev av 26.10.1998 åpnet DN for at kommunene kan søke om å overta forvaltningsansvaret for bl. a. landskapsvernområder. DN er innstilt på å overføre formell myndighet til kommunen, dersom den ønsker det. Dersom kommunen ikke er interessert, tilrår DN at Fylkesmannen tildeles myndigheten.

Det vil være behov for økonomiske midler til forvaltning, samt kostnader knyttet til utarbeidelse av forvaltningsplan, grensemerking og skilting m.v. Vernet vil medføre økt oppsynsbehov for å ta vare på landskapet, biologiske verdier og kulturminner, samt til skjøtsels-, informasjons- og tilretteleggings-tiltak. Behovet vil bli synliggjort ifm de ordinære budsjettprosesser.

Miljøverndepartementet viser til at utgifter til vern og forvaltning dekkes innfor eksisterende budsjettammer. Departementet viser for øvrig til kommentarene under avsnittet *Forvaltning og forvaltningsplaner* på s 18.

GENERELLE MERKNADER TIL VERNEFORSLAGET

Vest-Agder fylkeskommune, fylkestinget, Norsk ornitologisk forening – Lista lokallag, Naturvernforbundet i Vest-Agder, Universitetet i Oslo, Norges landbrukshøgskole, Havforskningsinstituttet og Norges naturvernforbund er enig i at det blir vedtatt et landskapsvernområde.

Agder Heimevernsdistrikt 07, Norges jeger- og fiskerforbund, Vest-Agder, Fiskerlaget Sør og Kystverket Sørøst, Avinor, Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard, har ingen merknader.

Friluftsrådernes Landsforbund påpeker at utbyggingspresset i strandsonen er stort, og oppfordrer til streng håndhevelse av byggeforbudet i 100-meters beltet.

En grunneier mener verneplanen vil hindre utvikling av nye næringer.

Advokat Aslak Rannestad på vegne av grunneier foreslår at det gis vid åpning for dispensasjoner for byggetiltak eller lignende i samsvar med mer detaljerte reguleringsplaner. Vernet vil hindre grunneier og hans barn å sette opp hver sin hytte på eiendommen. Kaien i indre del av Berefjord må vedlikeholdes av hensyn til friluftslivet. Grunneier vil ikke være interessert i å vedlikeholde kaien dersom han ikke får anledning til å benytte eiendommen på en regningsvarende måte.

En grunneier stiller spørsmål om hva eller hvem man skal verne området mot og beskriver problemstillinger knyttet til opphør av beitebruk, hyttebygging, havbruk, rovfugltrekket, kulturminner og kulturlandskap.

Fylkesmannen viser til at området er foreslått vernet mot alle inngrep og aktiviteter som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter. En fritidsbolig, sjøbod eller brygge vil som regel bli et betydelig og dominerende element i landskapet, og vil derfor ikke bli tillatt. Nye havbruksanlegg vil måtte søke om dispensasjon. Nye anlegg skal vurderes opp mot urørthetspreget og landskapets tåleevne. Det foreslås definert en brukssone der det etter dispensasjon kan drives fiskeoppdrett.

Fylkesmannen har med basis i Stortingets vedtak og oppdrag, foreslått å sikre områder som er viktig for biologisk mangfold og et variert kulturlandskap med fornminner og nyere kulturminner. Den største trusselen mot kulturbetinget plante- og dyreliv, og kulturlandskap synes å være gjengroing. Derfor er dette temaet viet noe plass i verneplanen. Kulturminner kan trenge tilsyn og vedlikehold for ikke å forringes og gå tapt.

Rovfugltrekket er dokumentert og publisert av Norsk ornitologisk forening Flekkefjord basert på en årrekke med tellinger.

Direktoratet for naturforvaltning mener at vern vil sikre en langsiktighet og forutsigbarhet i forhold til bevaring og utviklingen av området, noe som er viktig for å sikre områdets kvaliteter også for framtida og kommende generasjoner. Grunneier beholder eiendomsrett og råderett over områdene, men må forholde seg til de rammer verneforskriften setter.

DN vil vise til at grunneiere og andre instanser har hatt mulighet til å uttale seg både i meldingsfasen og under lokal høring. Referansegruppa har også bestått av lokale representanter som skal være med å belyse og ivareta grunneieres/lokale problemstillinger.

Vedrørende oppføring av bygninger vises det til kommentarer lenger fram i dokumentet. Vernet vil ikke være til hinder for vedlikehold av brygger.

Miljøverndepartementet presiserer at når området er foreslått vernet, er det fordi det representerer kvaliteter som det er viktig å bevare for framtiden. Vernestatus som landskapsvernområde medfører samtidig at de næringsaktiviteter som i dag foregår, skal kunne fortsette innenfor rammen av verneformålet. Departementet mener at en vernestatus vil sette et kvalitetsstempel på området som vil være positivt for bl.a. miljøbasert turisme, og dermed bidra til å styrke næringsgrunnlaget i distriktet.

I forbindelse med foreleggelsen av saken for berørte departementet, har Landbruks- og matdepartementet funnet betegnelsen *tradisjonelt landbruk* å være uhensiktsmessig. Departementet foreslår uttrykket *landbruk* eller *tidsmessig landbruk* som mulige alternativer. Miljøverndepartementet har derfor i forskriften byttet ut formuleringen *tradisjonelt landbruk* med *landbruk som ikke er i strid med verneformålet*. Dette er en formulering som MD benytter også i andre vernesaker.

Navn

Navnekonseptene for Østlandet og Agderfylkene sier at det tidligere foreslåtte navnet "Ytre kystsone Flekkefjord landskapsvernområde" på området er langt og "byråkratisk", men er innforstått med at en i enkelte tilfeller må bruke slike navn. De har ingen gode alternativer.

Direktoratet for naturforvaltning mener også at "Ytre kystsone Flekkefjord landskapsvernområde" er et for langt og byråkratisk navn. I møtet med kommunen ble det derfor framsatt ønske om en vurdering av navnet. Da verneområdet kun berører en kommune, tilrår DN navnet "Flekkefjord landskapsvernområde". Dette bør være et dekkende navn som heller ikke kan misforstås.

Miljøverndepartementet støtter DN's forslag til navn.

Erstatning

Vest-Agder fylkeskommune, fylkestinget mener at et landskapsvern bør ha som forutsetning økonomi til dekning av ulemper for grunneierne. Naturvernloven må endres slik at grunneiere, ved opprettelse av landskapsvernområder, kan få erstatning etter samme regler som ved naturreservater.

38 grunneiere går imot at hele gårdsbruk blir båndlagt. De vil ha mulighet til å drive skogen. Blir planen vedtatt kreves det økonomisk kompensasjon.

En grunneier går imot verneplanen da muligheten for å ta ut skogen vil falle bort. Blir planen vedtatt forlanges det at skogen blir innløst.

Fire grunneiere går imot verneforslaget. Blir verneplanen vedtatt kreves det økonomisk kompensasjon.

En grunneier går imot "beslaglegging" av eiendommen.

Advokat Aslak Rannestad på vegne av en grunneier sier at dersom eiendommen blir vernet ber han staten om å forhandle om kjøp av eiendommen.

Advokat A. Rannestad på vegne av en grunneier uttaler at dersom Staten ikke er interessert i kjøp av hans eiendom, krever han full erstatning for det tap han lider som følge av verneplanen; herunder regnes tap for ikke å få oppført bygninger og minikraftverk.

Direktoratet for naturforvaltning viser til de ordinære erstatningsordningene når det gjelder kompensasjon som følge av vern. Dersom grunneier er interessert i å selge, kan staten være interessert i å kjøpe eiendommer i verneområdet. Når det gjelder skogen er det tillatt til å drive plukkhogst til eget bruk, samt å hogge gran. For større hogst og uttak av trevirke må det søkes dispensasjon.

Miljøverndepartementet vil presisere at eksisterende næringsaktiviteter skal kunne foregå tilnærmet som tidligere. Det er i verneplanen foretatt vurderinger av næringsaktivitetene, og en har etter departementets syn funnet en akseptabel balanse mellom bruk og vern som ikke setter unødige begrensninger for grunneierne. Biomangfoldlovutvalget har i NOU 2004:28 foreslått endringer i kompensasjonsreglene ved opprettelse av nasjonalparker og landskapsvernområder. Miljøverndepartementet har gitt fristutsettelse for å kreve erstatning etter vern for nye verneområder, slik at en eventuell ny erstatningsordning vil kunne anvendes i denne saken.

Forvaltning

Flekkefjord bystyre mener forslaget til verneplan er et altfor sterkt inngrep i den lokale styringsretten. De virkemidler som allerede disponeres av kommune og fylkeskommune bør være tilstrekkelig til å dekke de interesser verneplanen skal ivareta. Flekkefjord har i sitt arbeid med kystsoneplan lagt vekt på en aktiv og god forvaltning av kystsonen i kommunen. Kommunen har tidligere gått inn for en skjærgårdspark til fylkesgrensen mellom Vest-Agder og Rogaland, og vil igjen peke på at dette vil være et viktig ledd i en aktiv forvaltning av kysten.

Fylkeslandbruksstyret i Vest-Agder mener det må legges opp til fleksibel forvaltning slik at landbruksvirksomhet og nye nisjeproduksjoner ikke hindres unødig. Det må også settes inn stimuleringsiltak for å nå målene.

Fylkesmannen foreslår at det blir stilt til disposisjon midler for inngåelse av frivillige servituttavtaler etter mønster av skjærgårdsparkmodellen i Flekkefjord. Fylkesmannen er uenig i at verneplanen er et sterkt inngrep i den lokale styringsretten i og med at verneplanen i stor grad stadfester dagens arealbruk. Vern kan styrke grunnlaget for langsiktig natur- og friluftsbasert næringsutvikling. Fylkesmannen er enig i at det må legges opp til en fleksibel forvaltning innen rammene av vern. Det vises til kommentarer nedenfor angående forvaltning av området.

Direktoratet for naturforvaltning mener landbruksdrifta i området skal kunne utvikle seg i tråd med endrede produksjonskrav så lenge dette ikke er i strid med verneformålet. DN mener det er viktig for framtidig forvaltning å balanse-

re hensynet til lønnsom drift, næringsutvikling, utvikling av reiselivsnæringen og hensynet til å ivareta verneverdiene på lang sikt. Arbeidet med forvaltningsplanen vil være en svært viktig arena for videre avklaringer og rammer for aktivitet. Grunneier vil fortsatt ha eiendomsretten over sin eiendom, men i tillegg til annet lovverk må virksomheten også skje innenfor rammen av vernet.

I forhold til skjærgårdsparker vil et vern også sikre arealer for friluftsliv. En verneform som landskapsvernområde ivaretar i større grad landskaps- og biologiske kvaliteter, i forhold til skjærgårdsparkene som i hovedsak er rettet inn mot friluftslivsinteresser og kun omfatter mindre områder. DN vil bemerke at vern formelt ikke vil være til hinder for opprettelse av skjærgårdspark. Imidlertid må tilretteleggingstiltak for friluftslivet skje innenfor forskriftens rammer.

Miljøverndepartementet sier seg enig i DNs vurderinger, og presiserer at det skal drives en fleksibel forvaltning innenfor rammene av verneforskriften. Departementet vil påpeke at det er en rekke andre lover enn naturvernloven som regulerer fritids- og næringsaktiviteter.

Fastlandsforbindelse fra Hydra

Statens vegvesen påpeker at forholdet til fastlandsforbindelse fra Hydra må avklares, og gjør oppmerksom på at det ikke er utelukket at det videre planarbeidet kan føre til eventuelt bruforbindelse i stedet for tunnel. Statens vegvesen viser til at det arbeides med reguleringsplan for fastlandsforbindelse til Hydra som en undersjøisk tunnel. Vegvesenet har under lokal høring pekt på at det kan være aktuelt med bruforbindelse, i så fall med et tunnelinnslag på nordre side av Hydrasundet for en tunnel på fastlandssiden. Vegvesenet antar at dersom det blir aktuelt med bru, kan dette dispenseres fra forskriften. En eventuell bru vil også kreve reguleringsplan.

Fylkesmannen vurderer at forholdet til fastlandsforbindelse er ivaretatt basert på dialog med Statens vegvesen før lokal høring, og tilrår at grenseforslaget ved Kvellandsstrand opprettholdes som i høringsdokumentet.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at problemstillingen har vært vurdert gjennom planprosessen. Vernet vil ikke være til hinder for en tunnel, da denne er tenkt plassert utenfor forslaget til vernegrense. Dersom det skulle være aktuelt med bru kan en det sees som et tiltak av vesentlig samfunnsmessig verdi, og behandles etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen dersom framtidige tiltak kommer innenfor verneområdet og krever dispensasjon fra verneforskrifta.

Miljøverndepartementet slutter seg til DNs anbefalinger.

Merknader til avgrensning av landskapsvernområdet

Flekkefjord RC-klubb (modellflyklubb) ber om at vernegrensen justeres slik at modellflyplassen på Mønstremyr blir liggende utenfor verneområdet.

Fylkesmannen vurderer modellflyplassen ikke til å være vesentlig i strid med landskapsvern. Området ble av klubben funnet å være best egnet til modellflyging i Flekkefjord etter en gjennomgang i 1993. Grenseendring anses å ikke være nødvendig og vil være uheldig i forhold til å få en naturlig og hensiktsmessig avgrensning av verneforslaget. Fylkesmannen tilrår at grenseforslaget opprettholdes jf nedennevnte vurdering og tilråding vedrørende forslag til endring av forskriften.

Luftfartstilsynet mener driften av den berørte modellflyplassen bør videreføres, og at det ikke settes noen grense for omfanget av tillatt aktivitet.

Direktoratet for naturforvaltning har etter avveininger vurdert saken slik at bruken av modellflybanen kan videreføres innenfor forslaget til verneområde. Generelt er ikke modellflyging en aktivitet som er ønskelig i et verneområde, men det er her snakk om en etablert aktivitet som har pågått i om lag 10 år. Sesongen varer fra april ut oktober, med flyging hovedsakelig på søndager. På sikt bør målsettingen være å finne alternativt område for modellflybanen. Det går et viktig rovfugltrekk over området og Mønstremyr benyttes som raste- og beiteområde under trekk. Myra er generelt viktig for fugl, og den er også en innfallsport for friluftslivet. DN ser det også som viktig å bevare myra innenfor verneforslaget for også å sikre området i framtida dersom jordbruksdrifta skulle opphøre. Direktoratet støtter derfor fylkesmannens forslag om at det kan åpnes for å gi dispensasjon til bruk av modellflybanen. Bruken skal ikke overstige dagens omfang av aktiviteten.

Miljøverndepartementet anser modellflyklubbens aktivitet som akseptabel med den begrunnelse at den er veletablert og har foregått i mange år. Departementet støtter imidlertid direktoratet i at det av hensyn til fuglelivet er en fordel om banen etter hvert flyttes ut av verneområdet.

38 grunneiere ber om at vernegrensen må begrenses til ytterste delen av Hidreheia mot Hidrasundet ved en linje mellom de ytterste toppene. Forslaget innebærer at ca 20 km² landareal tas ut av verneforslaget.

Fylkesmannen vurderer reduksjonsforslaget til å være vesentlig i forhold til oppdraget som er å utforme et verneforslag på 54 km² jf Stortingsmelding nr 62 (1991-92) "Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder". Hidreheia er et unikt område i kystsonen i Vest-Agder både hva angår naturkvaliteter, kulturhistorie og kulturbetingede naturkvaliteter som f eks kjerneområde for klokkesøte i Norge. Grensetrekkingen i området har gått utenom

de veinære områdene ved Itland, Fidsel, Åsnes og Berefjord. Allment viktige og unike turområder ved Itland-Kjørsfjellet-Fidsel og indre del av Berefjord er tatt med. Grensen går utenom landskapsrommet/kulturlandskapet rundt/nær Itland og Fidsel. På den annen side er landskapsrommet rundt viktige stier tatt med, for eksempel mellom Åsnes og Dåstøl, der landskapsrommet nord for den gamle ferdselsveien/gardsveien til Polland er en viktig del av naturopplevelsen.

Flekkefjord Jeger- og Fiskerforening leier retten til hjortevilt- og småviltjakt og et gammelt hus på kommunens eiendom Polland som ligger mellom sjøen og Nestjødn. Rødlistearten klokkesøte har to viktige vokseområder sør for Dåstøl og sør for Midtbø/Åna-Sira. Klokkesøte har sin hovedutbredelse i Flekkefjord-regionen, som dermed har et nasjonalt ansvar for bevaring av denne arten. Fylkesmannen tilrår at grenseforslaget opprettholdes.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens vurderinger.

Miljøverndepartementet sier seg enig med DN og fylkesmannen, og presiserer for øvrig at her er det tale om bl.a. å ta vare på en nasjonal verneverdig art. Dette stiller spesielle krav både i verneprosessen og i den framtidige forvaltningen av verneområdet.

Tre grunneiere sier at ingen øyer bør vernes, jf byggeforbud på øyene.

Fylkesmannen vurderer øyene utenfor Kirkehamn til å ha svært høy verneverdi og til å være et kjerneområde i verneforslaget. Vernegrensen er trukket utenom områdene som omfattes av reguleringsplanen for fiskerihavna. Fylkesmannen tilrår at grenseforslaget opprettholdes.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens vurderinger.

Miljøverndepartementet anser øyene som en naturlig del av verneområdet, og ønsker derfor at de er med i verneforslaget.

Advokat A. Rannestad på vegne av en grunneier ber om at eiendommene, spesielt i Berefjord, blir holdt utenfor verneplanen. Alternativt at området får status som område hvor utbygging kan skje i samsvar med reguleringsplan.

Fylkesmannen vurderer endringsforslaget ved Berefjord som uheldig i forhold til å få en naturlig og hensiktsmessig avgrensning av verneforslaget. Vernegrensen i Berefjord er trukket lengre ut her enn noe annet sted langs kysten mellom Kvellandstrand og Åna-Sira. Den indre delen av Berefjord framstår som lite påvirket av moderne inngrep og er en av svært få naturlig skjermede havner i området. Fylkesmannen tilrår at verneforslaget opprettholdes.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens vurderinger.

Miljøverndepartementet vil streke under at forslaget til verneplan bygger på en totalvurdering av verneverdier i forhold til andre interesser som er avdekket gjennom høringene. De områder som er tatt med i planen er derfor vurdert som viktige enten på grunn av at de inneholder verdifulle enkeltelementer, eller fordi de er viktige for verneområdets helhet. For øvrig støtter departementet fylkesmannens tilråding når det gjelder at øyene ved Berefjord blir med i verneforslaget.

Merknader til avgrensing av fortettingsområde ved Tele

Advokat Ingvald Snerthammer på vegne av to grunneiere ønsker ca 1,5 daa utvidelse av området som kan planlegges med tanke på fortetting ved Tele grunnet ønske om hyttebygging.

Fylkesmannen vurderer at verneinteressene best ivaretas slik fortettingsområdet er utformet i verneplanen. Neset som skiller Telebukta fra storhavet er et av svært få svabergstrandområder i Flekkefjord ytre kystsone med gode oppholdsarealer nær sjøen. Fortettingsområdet er et resultat av forhandlinger med Flekkefjord kommune knyttet til kystsoneplanen. En søknad om å gjenoppføre hytte på samme teig er avslått av settefylkesmann etter klage fra Fylkesmannen i Vest-Agder. Det ble imidlertid gitt tillatelse til gjenoppføring av hytta på ny lokalitet innerst i bukta. Fylkesmannen tilrår at fortettingsområdet opprettholdes.

FRIFO er skeptisk til at det åpnes for at det kan utarbeides reguleringsplan for fortetting av hytteområdene på Stø og Tele, da dette fører til at de aktuelle områdene må tas ut av verneplanen.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens vurderinger. Fortettingsspørsmålet har blitt drøftet tidligere i prosessen. Fylkesmannen har akseptert kommunens ønske om å legge ut områdene som byggeområde, med krav om reguleringsplan. Det er forutsatt at reguleringsplanen også skal ta hensyn til sikring av arealene for naturvern og friluftsliv.

Miljøverndepartementet slutter seg til DNs anbefaling om at fortettingsområdet opprettholdes i henhold til verneforslaget.

Merknader til forskriften

Flekkefjord kommune opprettholder i sin saksframstilling et ønske om at elektrodeanlegg skal tas med i opplistingen over forbudte tiltak i forskriften. Advokat A. Rannestad på vegne av en grunneier mener det må være mulighet for å vurdere egnethet for skjelloppdrett i Berefjord. Verneforskriften bør gi åpning for å kunne gi dispensasjon for minikraftverk for å utnytte energien i

vannet fra Store Botnevatn og Svartevann jf tidligere oppdemming og drift av jordarten kiselgur.

Fylkesmannen vurderer et elektrodeanlegg til å komme under andre anlegg som er forbudt. Et elektrodeanlegg vil være søknadspliktig etter den generelle dispensasjonshjemmelen (§ 4).

Fylkesmannen vurderer at verneforskriften gir åpning for en vurdering av egnethet for skjelloppdrett. Det heter der at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til etablering av havbruksanlegg uten installasjon på land og særlig synlig anlegg på sjøoverflaten.

Et minikraftverk vil normalt være i strid med landskapsvern fordi det som regel vil innebære vesentlige inngrep i landskapet knyttet til vassdraget, kraftstasjonen og infrastruktur. En eventuell søknad om minikraftverk bør vurderes etter forskriftens § 4. Fylkesmannen tilrår ingen endringer i forskriften vedrørende skjelloppdrett eller minikraftverk.

Fiskeridirektoratet mener fiskeri- og havbruksinteressene er godt ivaretatt, og har ingen merknader til forskriften.

Direktoratet for naturforvaltning viser til fylkesmannen sine vurderinger og bemerker at bygging av mini- og mikrokraftverk ikke er forenlig med vern. Dette vil være i strid med verneformålet pga vassdragsinngrep og anleggsarbeid. Dersom det skulle framkomme planer for bygging av mini/mikrokraftverk må det søkes dispensasjon etter vannressursloven og naturvernloven.

Miljøverndepartementet slutter seg til DN's vurderinger, og har foretatt følgende endringer: Under pkt 1.1 er *opparbeiding* føyd til når det gjelder turveier slik at dette nå er formulert slik: ... *opparbeiding og merking av turveier*... Under punkt i) i § 3 pkt 1.2 er "restaurering" av kulturminner erstattet med *istandsetting* av kulturminner. Departementet har ellers med bakgrunn i behovet for tekniske forbedringer gjort en del mindre justeringer og endringer i forskriften.

Forskriften er videre endret ihht til følgende innspill:

Fiskeri- og kystdepartementet ber om følgende under § 3:

-at *saltvannsfiskeloven* blir inkludert i opplistingen i pkt. 3.1 over lover som jakt og fiske skal være tillatt etter.

-at det tilføyes et nytt punkt under pkt 1.2: *Drift og vedlikehold av Kystverkets anlegg, og nødvendig ferdsel i forbindelse med dette.*

-pkt. 1.3 k) endres til *Oppføring av nye anlegg, flytting av anlegg og tilbygg til eksisterende anlegg for Kystverket.*

MD har endret forskriften i hht til disse tre innspillene. I forhold til pkt 1.3 k) understrekes det at det i slike tilfeller må legges stor vekt på sikkerhet for sjøferdselen. Hensikten med å vurdere slike tiltak etter søknad er å etablere en kontakt mellom Kystverket og vernemyndigheten slik at dersom plassering/

utforming kommer i konflikt med verneverdiene skal for eksempel alternativ plassering kunne vurderes.

Når det gjelder behov for akutte tiltak knyttet til etablering av navigasjonsinfrastruktur, eksempelvis i forbindelse med skipsfartsulykker, legges det til grunn at slik infrastruktur må kunne etableres raskt. I slike tilfeller trengs ikke søknad til vernemyndigheten før tiltaket, men vernemyndighetene varsles raskest mulig om tiltaket. Det legges også til grunn at slikt akutt behov for tiltak i verneområdene vil inntreffe meget sjelden, og at slike tiltak blir utført med minst mulig negative konsekvenser for verneverdiene.

Landbruksvirksomhet var i høringsutkastet beskrevet under pkt 1.2 b i § 3. Dette er nå beskrevet i et eget punkt c.

Under pkt. 1.3 b. er *ombygging* føyd til, slik at dette punktet nå heter *Ombygging og tilbygg til eksisterende bygning*. Likeledes er det under pkt 1.3 h. føyd til *anlegg*, slik at punktet nå heter *Oppføring av nødvendige bygninger og anlegg i landbruket* ... Med anlegg menes også brygger.

Flekkefjord RC-klubb ber dersom forslaget til vernegrense ikke blir flyttet utenom modellflyplassen på Mønstremyr, at klubben får dispensasjon for modellflyaktivitet som før.

Fylkesmannen vurderer modellflygingen som en aktivitet som er vel etablert og ikke vesentlig i strid med verneinteressene i området. Virksomheten bør kunne fortsette med dagens omfang. For å sikre en god dialog og muligheter for å gjøre justeringer underveis, anbefales at forholdet underlegges en søknadsplikt. I dette tilfelle bør forvaltningsmyndigheten kunne inngå 3-5 års avtaler som regulerer aktiviteten, jf fylkesmannens brev til Flekkefjord RC-klubb av 14. april 2003. Fylkesmannen tilrår at det tas inn et nytt punkt i forslaget til forskrift § 3 punkt 1.3 slik at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til modellflyging i samme omfang som på vernetidspunktet.

Direktoratet for naturforvaltning viser til kommentarer ovenfor.

Miljøverndepartementet viser til kommentarer på side 10.

38 grunneiere mener at Hidreheia innen rimelighetens grenser bør være åpen for bebyggelse av f eks hytter.

Fylkesmannen vurderer hyttebygging til å være i strid med forslaget til verneforskrift. Hyttebygging skal normalt skje etter plan hjemlet i kommuneplan. Kystsoneplanen foreslår ingen utbyggingsområder som er i konflikt med verneplanen. Aktuell politikk for utleiehytter i utvidet landbruksnæring er at utbygging bør skje i nærheten av en driftsbasis for å muliggjøre en effektiv drift. Verneforslaget går utenom områder som ut fra dagens infrastruktur synes ak-

tuelle for bygging av ordinære hytter og utleiehytter i området Hidreheia – Åna-Sira. Fylkesmannen tilrår at forbudet mot oppføring av bygninger opprettholdes.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at hyttebygging vil kunne endre landskapet sin karakter, og føre til økt ferdsel i sårbare områder. Det kan således redusere verneverdiene knyttet til vilt og landskapsbildet. Det vil bare unntaksvis være aktuelt å oppføre bygninger til andre formål enn landbruk. Det er mulig å søke dispensasjon fra forbudet i forskriften for slike tiltak. Husvære som jakthytter, utleiehytter osv er ikke å regne for husvære i landbruket. Det vises her til omtale av dette i forhold til LNF-områder i PBL, jf Miljøverndepartementet sine retningslinjer til arealdelen av kommuneplanen, T-1225.

Miljøverndepartementet støtter DN's anbefalinger når det gjelder hytter.

Agder Energi Nett AS Distribusjonsnett har ingen merknader, men påpeker at det må foretas inngrep i naturen ved fremføring av strøm til eventuelt industri, bolig-, hyttefelt, fiskeoppdrett med videre.

Fylkesmannen påpeker at framføring av strøm til ovennevnte tiltak krever dispensasjon.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens tilråding. Selv om det ikke er kommentert fra høringsinstanser har DN i forskriften tatt inn et eget punkt om tillatelse til drift og *vedlikehold* av kraftlinjer. Dette for å presisere at forslaget til landskapsvern ikke er til hinder for dette. Når det gjelder motorisert ferdsel i denne forbindelse er det presisert at slik tillatelse bør kunne gis gjeldende for flere år.

Miljøverndepartementet gir sin tilslutning til DN's vurderinger. Formuleringen *Oppgradering/fornyning av kraftledninger som ikke faller inn under § 3 pkt. 1.2 m)* tatt inn i forskriftens § 3 pkt 1.3 etter ønske fra Olje- og energidepartementet.

Universitetet i Oslo viser til at det innenfor området ligger flere gamle feltspatbrudd, som nå må betraktes både som kulturminne og bergverk. Universitetet mener det er kulturhistorisk viktig at beskyttelse av det enkelte bergverk kommer tydeligere fram. Dette må utdypes bedre i forslaget. De ber også om at vernet ikke må være til hinder for geologisk forskning på forekomstene. Statens landbruksforvaltning (SLF) mener begrepet "tradisjonelt landbruk" er lite dekkende og kan virke begrensende på utviklingen av landbruket og hindre framtidige driftsformer. Det anbefales at begrepet "tidsmessig landbruksdrift" brukes. SLF mener også at det kan være vanskelig å fastslå hva som er "nødvendig bygningsmasse", det forutsettes at det menes et tidsmessig landbruk og at landbrukets behov for framtidige bygningmessige tiltak dekkes.

FRIFO sier det er viktig å begrense motorferdsel til et minimum, og mener det bør gjennomføres en streng forvaltningspraksis. FRIFO mener at friluftsliv må inn som en del av formålet med verneområdet.

Norges landbrukshøgskole påpeker at det blir viktig å utarbeide skjøtelsesplaner slik at kulturbetingete vegetasjonstyper kan opprettholdes.

Direktoratet for naturforvaltning tilrår at det i forskriftene benyttes formuleringen ”tradisjonell landbruksvirksomhet”. Denne formuleringen defineres i hht plan- og bygningsloven (LNF-områder) til at det ikke er tillatt med annen bygge- og anleggsvirksomhet enn den som har direkte tilknytning til landbruk/stedbunden næring. Blant annet vil det ikke være tillatt med oppføring av hytter. Se kommentarer ovenfor.

DN mener generelt at eksisterende virksomhet som jord- og skogbruk skal kunne holde fram på en regningssvarende måte. Etter DN sin oppfatning er det ikke lagt opp til avgrensinger på eksisterende landbruksvirksomhet. Landbruksdrifta skal kunne utvikle seg i tråd med endrede produksjonskrav så lenge dette ikke er i strid med verneformålet og går ut over verneverdiene. Det er pekt på behov for rydding av beite og skjøtsel. Dette er del av den tradisjonelle drifta, og vil være formålstjenlig i forhold til skjøtsel av kulturlandskapet. De største truslene mot kulturlandskapet ser ut til å være gjengroing og fraflytting. DN vil understreke at å opprettholde landskapskvaliteter gjennom å holde fram med drift og beiting er en uttalt målsetting med vernet. Det kan lages retningslinjer for skjøtsel i en forvaltningsplan, eventuelt utarbeide skjøtelsesplaner for de kulturhistoriske og botaniske mest verdifulle områdene.

DN sier at forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra vernebestemmelsene for vitenskapelige undersøkelser og i særlige tilfeller så lenge tiltaket ikke strider mot verneformålet. Dette vil være enkelttiltak, og direktoratet vurderer det unødvendig å forskriftsfeste dette. Det er åpnet for at kulturminner kan restaureres i samsvar med forvaltningsplan, dette vil også gjelde feltspatbruddene dersom de er registrert som kulturminner.

DN sier verneområdet vil sikre utøvelse av friluftsliv, og det er ønskelig at det skal være friluftsliv basert på det enkle og tradisjonelle, og som ikke krever spesiell teknisk tilrettelegging. Verneområdet opprettes p.g.a. naturtilstanden og landskapets kvaliteter, og allemannsretten gjelder fremdeles. Friluftsloven og punktene i forskrifta om ferdsl og tilrettelegging sikrer i tilstrekkelig grad at området kan brukes til friluftsliv.

Miljøverndepartementet er enig i de vurderinger som DN har kommet med. Departementet vil knytte en kommentar til forskriftens § 3 pkt. 4.2. Der heter det at ”Annen organisert ferdsl og ferdslsformer som kan skade naturmiljøet, må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten, jf forvaltningsplan etter § 5”:

Departementet vil påpeke at dette innebærer at forvaltningsmyndigheten ønsker å føre tilsyn med aktiviteter som kan være i strid med verneformålet. I de

retningslinjer som følger av St.prp. nr 65 (2002-03) *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet medregnet folketrygden 2003* og Innst. S. nr 260 (2002-2003) om økt verdiskaping i våre fjellområder er hovedbudskapet at det er et potensial for økt miljøtilpasset turistmessig bruk av våre fjellområder og at det særegne ved verneområdene gjør at disse vil kunne fungere som "trekkplaster" for turister, og dermed gi kommunene et ekstra fortrinn i reiselivssammenheng.

Det innebærer at organisert tradisjonell turvirksomhet til fots skal vurderes uavhengig av om den er kommersiell eller ikke. I den praktiske forvaltningen vil det blant annet innebære at private selskaper og andre næringsaktører uhindret av vernet kan gjennomføre tradisjonell turvirksomhet til fots så lenge belastningen på naturmiljøet er innen de rammene som verneforskriften setter.

Merknader som er framkommet i planprosessen forut for lokal høring og som ikke er imøtekommet.

Fiskeridirektoratet region Skagerakkysten mener verneforskriften bør pålegge forvaltningsmyndigheten å gi dispensasjon til havbruk når det kan skje uten at det strider mot verneformålet og ikke vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter.

Fylkesmannen vurderer dette til å være i strid med DN's standardforskrift der det heter at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse. Forvaltningsmyndighetens vedtak i enkeltsaker skal vise hvilke faglige, retts- og skjønnsmessige vurderinger som er gjort. Partene skal kunne forstå hvilke vurderinger som er gjort og hvilke hovedhensyn som har vært avgjørende for vedtaket. Det skal klart framgå hvilke hjemmel dispensasjonen er vurdert etter, jf forvaltningsloven § 25 med videre. Fylkesmannen tilrår at forslaget til forskrift opprettholdes.

Direktoratet for naturforvaltning sier at nyetablering av havbruksanlegg, som andre nye tiltak, er underlagt dispensasjonsbestemmelsen, nettopp for å vurdere om tiltaket vil kunne ha innvirkning på verneformålet. Anlegg skal vurderes opp mot verneformålet i det aktuelle området og om de aktuelle innretningene vesentlig vil forstyrre landskapsbildet, være til ulempe for friluftsliv eller biologisk mangfold.

Miljøverndepartementet peker på at det kan være mange interesser som kan ha ønske om å bli tatt spesielt hensyn til i verneforskriften. Miljøvernforvaltningen må da ut fra en helhetsvurdering ta stilling til hvilke aktiviteter som skal nevnes spesifikt i § 3 pkt 1.3. (dispensasjon etter søknad) og hvilke som bør omsøkes etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen (§ 4). Felles for alle aktiviteter som kan godkjennes, er at de ikke skal gå ut over de rammer som verneformålet setter. Departementet vil understreke at det vil bli gitt dispensasjon så fremt vilkårene for å gi tillatelse, etter en konkret vurdering i det enkelte tilfelle, anses oppfylt.

Forvaltning og forvaltningsplaner

Vest-Agder fylkeskommune, fylkestinget forutsetter at fylkeskommunen blir representert i et rådgivende utvalg.

Naturvernforbundet i Vest-Agder påpeker viktigheten av rask prosess og bevilging av penger til etablering av samarbeid om forvaltningen mellom stat, kommune, grunneiere, organisasjoner og næringsvirksomhet om informasjon og aktiv skjøtsel. Det foreslås at det opprettes et bredt sammensatt permanent samarbeidsorgan omkring forvaltningen av området.

Fylkesmannen ser positivt på, og vil støtte at fylkeskommunen blir med i et rådgivende utvalg.

Fylkesmannen viser til at kommunen i oktober 2000 fikk tilbud om å overta forvaltningsmyndigheten for naturvernområder i kommunen. Fylkesmannen har i verneplanarbeidet lagt til grunn at kommune kan bli forvaltningsmyndighet. Det vil i så fall være opp til kommunen å organisere forvaltningen innen rammer satt av DN.

Statens landbruksforvaltning ser det som viktig at det sikres stor grad av lokal innflytelse og medvirkning i forvaltningen av verneområdet og i det videre arbeidet med ferdigstillelse av forvaltningsplanen.

Direktoratet for naturforvaltning mener det kan være formålstjenelig å opprette et rådgivende utvalg. Et slikt utvalg vil ikke ha formell myndighet for forvaltningen av verneforskrifta, men vil kunne gi nyttige råd til forvaltningsmyndigheten. Lokalsamfunnet må trekkes aktivt med i forvaltningen, og oppretting av et rådgivende utvalg vil være et av flere tiltak i denne sammenhengen. DN vil derfor anbefale at det opprettes et rådgivende utvalg for verneområdet.

DN viser til at en forvaltningsplan er et praktisk hjelpemiddel til å opprettholde og fremme verneformålet. Planen skal gi konkrete retningslinjer om bruk, informasjon, skjøtsel og eventuell tilrettelegging m.m., og skal sikre forvaltningsmyndigheten en samla oversikt over aktuelle tiltak innenfor et verneområde. Alle relevante aktører bør trekkes inn i dette arbeidet.

Miljøverndepartementet ser det som viktig med lokal forvaltning av verneområdet. Dette både for å nyttiggjøre seg av verdifull lokalkunnskap og for å få et så nært eierskap til forvaltningsarbeidet som mulig. Alle relevante sektorer bør være representert i forvaltningsarbeidet. Dette kan organiseres gjennom et rådgivende utvalg. Det er viktig at DN påser at forvaltningen foregår i henhold til formålet med vernet.

Naturoppsyn

Fylkesmannen tilrår at det opprettes en full oppsynsstilling knyttet til området i forbindelse med vernevedtaket.

Universitetet i Oslo ser det som spesielt positivt at det opprettes en hel stilling knyttet til skjøtsel, oppsyn, informasjon og samarbeid med rettighetshavere.

DN vil vise til at Statens naturoppsyn (SNO) har et særlig ansvar for nasjonale verneverdier og oppsynsoppgaver av statlig karakter, og har overordnet ansvar for statlig naturoppsyn i alle verneområder. Det statlige naturoppsynet skal i første rekke ha slike oppgaver som er beskrevet i Lov om statlig naturoppsyn; - forebygging av miljøkriminalitet, kontroll, veiledning og informasjon, og å drive med praktiske oppgaver som skjøtsel, registreringer, dokumentasjon mv.

SNO har i dag en stilling som dekker hele Agderkysten, og har bl a en avtale om et større tjenestekjøp fra Statskog for verneområdet på Lista og omegn. I tillegg er det noen mindre oppsynsordninger knyttet til lakseoppsyn.

DN regner med at oppsynsbehovet på Vest-Agderkysten nå øker betydelig, spesielt sett i sammenheng med at kystsonen Mandal, Søgne og Kristiansand også er foreslått vernet.

Miljøverndepartementet slutter seg til de generelle merknader om behovet for et tilfredsstillende oppsyn. Det vil bli etablert oppsyn innenfor rammene av de årlige budsjetter.

Miljøverndepartementet

tilråd

Forskrifter om vern av Flekkefjord landskapsvernområde fastsettes i samsvar med vedlagte forslag (vedlegg 1).